

بررسی مسائل بالینی از دیدگاه دانشجویان رشته پرستاری دانشگاه علوم پزشکی کردستان

نسرين عليرهانی عضو هیئت علمی دانشکده پرستاری و مامانی

مقدمه

چگونه آنها را بکار گیرند. بعلاوه آگاهی از راهبردهای آموزشی و دانش در حوزه اصول یاددهی - یادگیری، فرصت با ارزشی برای مدرسين و فراگیران فراهم می سازد تا به جنبه‌های گوناگون مراقبت بیمار بیندیشند (۵). بنابر این دانشگاهها جهت انجام این رسالت باید در زمینه شناخت مشکلات، تدوین و اجرای برنامه‌ها و در نهایت اصلاح آنها تلاش و کوشش پیگیرانه داشته باشند (۶). از طرفی پرستاری، حرفة‌ای کاربردی است و با توجه به مسؤولیت پرستاران حفظ و گسترش سطح سلامتی باید توجه ویژه‌ای به کیفیت آموزشی بالینی دانشجویان پرستاری مبذول داشت. البته این مسئله از دید صاحب نظران علم پرستاری دور نمانده است (۷) لذا با توجه به اهمیت این مسئله، هدف از این مطالعه تعیین مسائل بالینی از دیدگاه دانشجویان رشته پرستاری می‌باشد.

روش کار

این پژوهش مطالعه‌ای توصیفی تحلیلی بوده که در سال ۱۳۸۴ در دانشکده پرستاری و مامانی دانشگاه علوم پزشکی کردستان انجام شد. جامعه پژوهش

هدف از آموزش بالینی ترتیب نیروی انسانی متخصص و ماهر است که نیازمند ایجاد توانمندیهای حرفة‌ای در فراگیران مورد نظر می‌باشد و جنبه‌های کمی و کیفی آن از اهمیت ویژه‌ای برخوردار می‌باشد. در آموزش بالینی به دانشجو فرصت داده می‌شود تا دانش نظری و آموخته‌های خود را به مهارت ذهنی، روانی، حرکتی در امر مراقبت از مددجو بکار گیرد (۱) با توجه به اینکه آموزش بالینی جزء لاینفک پرستاری و مامانی به حساب می‌آید که به دانشجویان فرصت کاربرد مطالبی را که در کلاس آموخته‌اند، می‌دهد (۲) بنابراین آموزش بالینی اساس برنامه آموزش را تشکیل می‌دهد و شناخت مشکلات می‌تواند اولین گام در جهت کاهش سرگشتنگی دانشجویان پرستاری و بی‌علاقه بودن به این حرفة باشند (۳). پرستاری در واقع حرفة‌ای مشتمل بر دانشها و مهارت‌های عملکردی است و بخش عمده‌ای از آموزش‌های لازم برای این حرفة در حیطه‌های بالینی انجام می‌شود (۴). مدرسين بالینی باید دانش و مهارت کافی و ویژگی‌های شخصی خاصی داشته باشند و بدانند چه وقت و

تصورت دیدگاه (خوب - متوسط - ضعیف) شامل تمام دانشجویان پرستاری بود که در حال گذراندن واحد عملی در بیمارستان بودند و به تعداد

۱۲۹ نفر وارد مطالعه شدند. ابزار گردآوری داده‌ها

پرسشنامه‌ای خود ساخته مشتمل بر دو قسمت، مشخصات فردی با ۷ سؤال و مسائل بالینی با ۲۱ سؤال بود. جهت تعیین اعتبار علمی (Validity) ابزار گردآوری داده‌ها از روش اعتبار محتوى استفاده شده است. در این مطالعه اعتبار علمی پرسشنامه از طریق مطالعه کتب علمی و ارزشیابی گروهی از اعضاء هیأت علمی دانشکده پرستاری و مامائی مورد قضاوت قرار گرفت.

بنظرور تعیین اعتبار علمی (پایانی) (Reliability) ابزار گردآوری داده‌ها پژوهشگر از روش آزمون مجدد استفاده نموده است، بدین ترتیب که برگه آزمون از طریق مصاحبه در اختیار ۱۰ نفر از دانشجویان که مشخصات واحدهای مورد پژوهش را داشتند در طی دو مرحله به فاصله ۱۰ روز، گذاشته شد و نتایج آزمون حدود ۹۰٪ یکسان بود.

معیار سنجش در رابطه با مسائل بالینی، تعداد پاسخ‌هایی بود که به صورت (بله - تقریباً - خیر) به سوالات داده شد و سپس امتیازبندی گردید و

یافته‌ها

از ۱۲۹ دانشجوی مورد مطالعه، ۹۲٪ مؤنث و ۸٪ مرد بودند و ۴/۸۸٪ در مقطع تحصیلی روزانه و ۶/۱۱٪ در مقطع تحصیلی شبانه بوده و ۸/۵۵٪ غیر بومی بودند. بیش از نیمی از واحدهای مورد مطالعه ۴/۵۷٪ نسبت به رشته تحصیلی خود تقریباً علاقه‌مند بوده و ۷/۲۱٪ اصلاً علاقه‌ای به رشته تحصیلی خود نداشتند. در خصوص مسائل بالینی، ۹/۵۸٪ دیدگاه متوسط و ۹/۲۰٪ دیدگاه خوب و ۲/۲۰٪ دیدگاه ضعیفی نسبت به مسائل بالینی خود داشتند و در تجزیه و تحلیل آماری نشان داده شد که بین علاقه‌مندی به رشته تحصیلی و دیدگاه دانشجویان نسبت به مسائل بالینی رابطه معنی‌دار با $df=4$ و $X^2=0/010$ وجود داشت اما بین جنس، مقطع تحصیلی، دوره تحصیلی، وضعیت تأهل، وضعیت سکونت، ترم تحصیلی و دیدگاه دانشجویان نسبت به مسائل بالینی رابطه آماری معنی‌دار مشاهده نشد.

جدول توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای مورد پژوهش بر حسب مشخصات دموگرافیک

مشخصات فردی	تعداد	درصد
جنس	۴۸	۳۷/۲
مذکور	۸۱	۶۲/۸
دوره تحصیلی	۱۱۴	۸۸/۴
روزانه	۱۵	۱۱/۶
وضعیت تأهل	۱۰۵	۸۱/۴
مجرد	۲۳	۱۷/۸
وضعیت سکونت	۱	۸
مطلقه	۵۷	۴۴/۲
علاقه مندی به رشته تحصیلی	۷۲	۵۵/۸
غیر بومی	۲۶	۲۰/۲
خوب	۷۴	۵۷/۴
تقریباً	۲۸	۲۱/۷
خیر		

جدول توزیع فراوانی و نسبی دیدگاه دانشجویان رشته پرستاری نسبت به مسائل بالینی

دیدگاه دانشجویان	فرابانی	تعداد	درصد
ضعیف		۲۶	۲۰/۲
متوسط		۷۶	۵۸/۹
خوب		۲۷	۲۰/۹
جمع		۱۲۹	۱۰۰

توزیع فراوانی واحدهای مورد پژوهش بر حسب ارتباط بین میزان علاقه مندی به رشته تحصیلی و دیدگاه آنان نسبت به مسائل بالینی

جمع		خوب		متوسط		ضعیف		دیدگاه	
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	فرابانی	دیدگاه
علاقه مندی به رشته تحصیلی									
بله	۲۶	۳۷/۰۴	۱۰	۱۸/۹۷	۱۴	۷/۶۹	۲		
تقریباً	۷۴	۵۹/۲۶	۱۶	۵۸/۹۷	۴۴	۵۳/۸۰	۱۴		
خیر	۲۸	۳۷/۰	۱	۲۲/۹۷	۱۷	۳۸/۴۶	۱۰		
جمع	۱۲۸	۱۰۰	۲۷	۱۰۰	۷۰	۱۰۰	۲۶		

P=0/01 df=4 X2=13.3

توزیع فراوانی واحدهای مورد پژوهش بر حسب میزان هماهنگی بین آموخته‌های نظری و کارهای عملی

درصد	تعداد	فراوانی
همانگی بین آموخته‌های نظری و کارهای عملی		
۲۶/۴	۳۴	بله
۵۳/۵	۶۹	تقریباً
۲۰/۲	۲۶	خیر
۱۰۰	۱۲۹	جمع

توزیع فراوانی واحدهای مورد پژوهش بر حسب وجود کنفرانسهای علمی مناسب با نیازهای آموزشی دانشجویان

درصد	تعداد	فراوانی
وجود کنفرانسهای علمی مناسب با نیازهای آموزشی دانشجویان		
۱۷/۸	۲۳	بله
۴۸/۸	۶۳	تقریباً
۳۳/۳	۴۳	خیر
۱۰۰	۱۲۹	جمع

درصد دانشجویان رضایت از نحوه ارزیابی نداشتند

(۸) همچنین یافته‌های پژوهش نشان داد که مهمترین مسائل بالینی نداشتن شرح وظایف مشخص برای دانشجو در بخش و نارضایتی از انجام مراقبت‌های اولیه توسط دانشجو بوده است در این رابطه نیز مطالعه ضیغمی و همکاران، بیشترین مشکل دانشجویان را مربوط به اهداف و شرح وظایف کارآموزی بیان می‌دانست (۹). و تلاش مریبان در بکارگیری آموخته‌های نظری در محیط بالینی در سطح پائین‌تری بود و خواهان برگزار نشدن کنفرانسهای بالینی روزانه بودند. حاجی آقا جانی می‌نویسد: مهمترین ویژگی‌های یک استاد بالینی تسلط به مطالب درسی، توانایی بیان و قدرت انتقال مفاهیم است که در ارتقاء کیفیت یاد دهی- یادگیری تأثیر دارد (۱۰). بنابر این یافته‌ها در ارتباط

بحث و نتیجه‌گیری

همانگونه که یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد دیدگاه دانشجویان نسبت به مسائل بالینی با ۵۸/۹٪ متوسط، ۲۰/۹٪ خوب و ۲۰/۲٪ ضعیف بود. کریمی و همکاران در تحقیقی توصیفی- مقطوعی که بر روی ۱۰۰ نفر دانشجوی پرستاری که حداقل یک کار آموزی بالینی را گذرانده بودند با استفاده از پرسشنامه تنظیم شده در چهار محور ارزشیابی مریبی- محیط- تسهیلات برنامه‌ریزی آموزشی و فرآگیر بر اساس مقیاس لیکرت انجام داده و نتایج حاکی از آن بود که ۵۵ درصد آموزش بالینی را در سطح خوب بود که ۵۱ درصد آموزش بالینی در محورهای ارزشیابی نمودند. همچنین ارزشیابی در محورهای مریبی ۵۱ درصد و برنامه‌ریزی آموزشی ۵۲ درصد بود و نتایج نشان داد که در نحوه ارزیابی مریبان میزان رضایت دانشجویان ۵۱ درصد بوده و ۴۹

تعامل مستقیم دانشجو در بررسی مسائل بالینی یکی از قابل اطمینان ترین منابع جهت حل آنها می‌باشد. آموزش بالینی را می‌توان فعالیتهای تسهیل کننده یادگیری در محیط بالینی دانست که در آن مریب بالینی و دانشجو به یک اندازه مشارکت دارند و هدف از آن تغییرات قبل اندازه‌گیری در دانشجو برای انجام مراقبهای بالینی است. مورگان خاطر نشان می‌سازد که انجام آموزش بالینی به دسته‌ای مهارت‌ها نیاز دارد و نباید تصور کرد که یک پرستار با کفايت در حیطه بالینی، خود به خود از عهده آن برخواهد آمد. وی بیان می‌کند که مریب بالینی کسی است که برای فرسته‌ها و شرایط لازم آموزش، در محیط بالینی تلاش می‌کند و بدین ترتیب یادگیری دانشجو را آسان می‌سازد (۱۵). بنابر این حائز اهمیت است که به مسائل بالینی دانشجویان توجه شود، زیرا با مددجویانی سر و کار دارند که به حمایت قوی از طرف پرستاران نیاز دارند و دانشجویان بایستی طوری آموزش دیده باشند که بتوانند نقشهای خود را در بالین بیمار با اعتماد و علاقه و با کفايت بالا به مرحله اجرا بگذارند. پژوهشی که توسط فضیحی هرندي و دیگران انجام شد نشان داد که تسلط استادی به مطالب درس از نظر ۶۹/۸ درصد دانشجویان خوب و عالی ارزیابی شده بود (۱۶). تدریس بالینی مؤثر چند بعدی است، آموزش بالینی نیز مانند هر برنامه آموزشی به برنامه‌ریزی قبلی نیاز دارد و برای یادگیری بهتر دانشجو باید محیط‌های آموزشی بنحو مطلوب طراحی شوند و این امر با

با مقایسه مشکلات آموزش بالینی در زمینه عوامل مشکل‌زای محیط آموزش با مطالعه محمدی و همکاران هم‌خوانی داشت، بطوریکه اکثرب دانشجویان ۶۹/۵ درصد با عدم تطابق اهداف آموزش بالینی با تئوری و عدم تطابق محتوى دروس ثوری با بالینی ۶۳/۳ درصد موافق بودند (۱۱). از طرفی توانائی مریبان در زمینه مشکلات جنبی دانشجویان در سطح بالاتری بود و اظهار رضایت از وجود امکانات رفاهی در سطح پائین نشان داده شد که با مطالعه ابراهیمی همخوانی داشت. سنگستاني نیز در مطالعه خود به این نتیجه رسید که حدود ۸۸ درصد از دانشجویان تسهیلات آموزشی در بخش‌های بیمارستانی را در حد کافی نمی‌دانستند (۱۲). ابراهیمی بیان می‌کند: عمله‌ترین مشکلات از دید دانشجویان، مشکل در کاربرد قوانین علمی، ناکافی بودن امکانات و تسهیلات مراکز آموزشی، عدم حمایت مریب از دانشجو، تبیه‌گی در بخش، توجیه ناکافی دانشجویان در مورد حرفة پرستاری نارسانی در مطابقت فرم ارزشیابی با یادگیری‌های ویژه بخش بالینی و معیارهای ارزشی متفاوت مریبان می‌باشد (۱۳). همچنین در این مطالعه توانمند بودن مریبان در زمینه مشکلات بالینی را ذکر کردند و این مسئله با مطالعه‌ای که توسط سالمی به همین منظور انجام داده بود هم خوانی داشت (۱۴). در مطالعه فضیحی هرندي کیفیت آموزش بالینی از نظر دانشجویان مورد مطالعه در حد نسبتاً مطلوبی قرار داشت (۱۴). معنadar بودن علاقه‌مندی به رشته تحصیلی و نظر آنها نسبت به مسائل بالینی نشانگر این بود که حضور و

ارائه واضح اهداف آموزشی به دانشجو تحقیق خواهد یافت (۱۶).

منابع:

- 1- White R, Ewan ch. Clinical teaching in nursing. London, Chapman and Hall, 1995. pp:1-18.
- 2- کریمی ف س. "بررسی و مقایسه نگرش دانشجویان در مورد ویژگی‌های مری باليینی کارآ". خلاصه مقالات سمینار سراسری بررسی مسائل آموزش باليینی پرستاری و مامائی. دانشگاه علوم پزشکی همدان. ۱۳۷۴.
- 3- سالمی، صدیقه. بررسی نظرات مریان پرستاری دانشکده‌های پرستاری و مامائی دانشگاه‌های علوم پزشکی تهران، ایران و شهید بهشتی درباره مشکلات آموزش پرستاری. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشکده پرستاری و مامائی ایران. ۱۳۶۶. صفحه ۶۲
- 4- Flagler, S. Clinical teaching is more than evaluation alone: Nursing Edu. Oct. 1998. 27. (8): 342-348.
- 5- پارسل جی، تدریس باليینی، دیدگاه‌های جدید. مترجم: بابک همایونی. ماهنامه توسعه سلامت و پزشکی. ۱۳۸۱. صفحه (۶-۲۵۳).
- 6- طبیعی، سید جمال الدین. نقش دانشگاه در توسعه ملی، فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، زمستان ۱۳۷۳.
- 7- Colon E. Identification, accommodation and success of students with learning disabilities in nursing education programs. J Nurs Educ 1997. 36 (8): 372-7
- 8- کریمی، زهره. حسینی، ناز آفرین. "از شیابی آموزش باليینی از نظر دانشجویان پرستاری". مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی سال ۱۳۸۲. ویژه نامه شماره ۱۰ صفحه ۸۲.
- 9- ضیغمی، رضا. فاصله، محسن. جهانمری، شهر باز. قدس بین؛ فربیان. مشکلات آموزش باليینی از دید دانشجویان پرستاری. مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی قزوین. شماره ۳۰. بهار ۱۳۸۳.
- 10- حاجی آقا جانی، سعید. مقایسه و بررسی نظرات استادی و دانشجویان در مورد معیارهای یک استاد خوب دانشگاهی. طب و تزکیه. تابستان. ۱۳۸۰. صفحه: (۴۰-۵۰)
- 11- محمدی، ناهید. خداویسی، مسعود. جعفریان، نجیب، صغیری انور، زهراء. صغیری انور، فاطمه. "بررسی مشکلات آموزش باليینی از دیدگاه مریان و دانشجویان سال آخر". مجله علمی دانشکده پرستاری و مامائی همدان. شماره ۲۳. سال ۱۳۸۴. تابستان ۱۳۸۴. صفحه (۴۳-۵۱)
- 12- سنگستانی، گیتا بشیریان، سعید. بررسی مشکلات آموزش باليینی، از دیدگاه دانشجویان مامائی دانشگاه علوم پزشکی همدان. مجله علمی دانشکده پرستاری و مامائی همدان. شماره ۱۷. سال نهم. تابستان ۱۳۷۹. صفحه ۴۱-۴۷
- 13- ابراهیمی، اکرم. "بررسی و مقایسه مشکلات باليینی از دیدگاه مریان و دانشجویان پرستاری سال آخر دانشکده پرستاری و مامائی اصفهان". پایان نامه کارشناسی ارشد. ۱۳۷۳. صفحه ۲۳
- 14- فضیحی هرنده، طیبه و دیگران. کیفیت آموزش باليینی از دیدگاه دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی ایران. مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی قزوین. شماره ۳۰. بهار ۱۳۸۳. صفحه (۴-۹)
- 15- Morgan, S.A. Nacks, B. Teaching activities of clinical instructors during the direct clinical care period: a qualitative investigation. J. Adv. Nurs. 1991. 16. 1238-1246.
- 16- Dolmans D, Schmidt A, vander beekl, Beintema M, Gerver WL. Dose a student log provide a means to better structure clinical education. Medical education. 1999. 33. pp: 89-94